

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مسائل فرهنگی - اجتماعی اقوام در مرزهای ایران

مؤلفان

دکتر محمد نایب پور

(عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین)

محمد ویسیان

دانشگاه علوم انتظامی امین

۱۳۹۶

دانشگاه علوم انتظامی امین

مسائل فرهنگی - اجتماعی اقوام در مرزهای ایران

مؤلفان: دکتر محمد نایب پور - محمد ویسیان

ویراستار علمی: دکتر حمید شرفی

ناظر علمی: دکتر جلال ستاره

ناشر: دانشگاه علوم انتظامی امین

آماده‌سازی کتاب: فرهنگ‌شناسی

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: راه فردا

نشانی انتشارات: تهران، ابتدای بزرگراه شهید خرازی، خیابان شهید جدی اردبیلی، دانشگاه علوم انتظامی امین،

تلفن: ۴۸۹۳۱۲۹۳

سرشناسه	: نایب پور، محمد، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: مسائل فرهنگی - اجتماعی اقوام در مرزهای ایران / تالیف محمد نایب پور ، محمد ویسیان.
مشخصات نشر	: تهران : دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۶. مشخصات ظاهری: ۲۶۱ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۳-۲۰۶-۶
وضعیت فهرست نویسی: فیا	موضوع: مناطق مرزی -- ایران -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	Borderlands -- Social aspects -- Iran :
موضوع	: گروه‌های قومی -- ایران -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	Ethnic groups -- Iran -- Social conditions :
موضوع	: مرزها -- جنبه‌های اجتماعی
شناسه افزوده	Boundaries-- Social aspects :
موضوع	: مرزها موضوع: Boundaries موضوع: قومیت موضوع: Ethnicity
شناسه افزوده	: ویسیان، محمد، ۱۳۶۱ - شناسه افزوده: دانشگاه علوم انتظامی امین
شناسه افزوده	: Amin Police University :
رده بندی کنگره	: [۲۵DSR] ۱۳۹۶ ۵م۲/۳۲۳ JC :
رده بندی دیویی	: ۱۲/۳۲۰ شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۶۶۸۸۲

سخن ناشر

کسب علم و دانش و تلاش برای بهره‌گیری از علوم جدید و بومی‌سازی آن برای رفع نیازهای علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به منظور اعتلای اقتدار امت اسلامی از توصیه‌های مهم اسلام است. علوم پلیسی که همگام با پیشرفت بسیاری از علوم محض و تلفیق آنها با یکدیگر، روز به روز نو می‌شود و مرزهایی تازه از دانش می‌سازد، از جمله علمی است که درخت آن در کشورمان در حال رشد و نمو و ثمر دادن است.

تألیف آثار علمی برجسته و معتبر و اشاعه مفاهیم آنها از جمله رهیافت‌های کارآمد و اثربخش است که در سایه آن بستری مناسب برای بهره‌گیری از تجربه‌های ارزشمند و دانش بومی نخبگان و کارشناسان علوم پلیسی در کشورمان می‌توان ساخت. بدیهی است اندیشمندان، خبرگان و کارشناسان امور پلیسی داخلی با تلفیق همگن تجربه‌های خود با علوم و تجربه‌های کارشناسان علوم پلیسی دیگر کشورها می‌توانند باعث پیشبرد دانش پلیسی در کشور شوند. امید است با نشر آثار تألیفی از این دست، گامی هر چند کوچک در این مسیر بلند برداریم و نویسندگان، محققان، کارشناسان و استادان را برانگیزانیم تا تجربه‌ها و توان علمی خود را متبلور کنند و اشاعه دهند.

انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین

پیشگفتار معاونت تربیت و آموزش دانشگاه

سرعت شتابان علم و فناوری همراه با گسترش روزافزون آن به خصوص علوم و فنون مرتبط با دانش پلیسی و به تبع آن، واگذاری مأموریت‌ها و وظایف جدید به افسران پلیس، ما را بر آن می‌دارد برای همراهی با کاروان رشد و توسعه، با نگاه نوین و عالمانه به این مقوله نگریسته و در این رهگذر از اندوخته‌های علمی اندیشمندان و صاحب‌نظران بهره‌مند شویم.

در قرن حاضر که عصر دانایی و اصالت دانش می‌باشد، حوزه علوم تخصصی پلیس توانسته است به تناسب نیازهای فراوان بشری و ارتقای توقعات و انتظارات انسانی، گام‌های اساسی برداشته و به پیشرفت‌های زیادی نائل آید. دانشگاه علوم انتظامی به‌عنوان تنها مؤسسه آموزش عالی تربیت افسران پلیس در نظام مقدس جمهوری اسلامی و همچنین مرکز نقل دانش، بینش و مهارت در علوم پلیسی با دارا بودن دانشکده‌های تخصصی مربوط، وظیفه آموزش و تربیت افسران متخصص را برعهده دارد.

این دانشگاه علاوه بر بهره‌گیری از دانش موجود در دنیا، به تناسب و اقتضای بومی، با استفاده از نظرات حوزه‌های تخصصی پلیس، دست به تولید دانش زده و با تدوین و تألیف منابع آموزشی مورد نیاز، خلأهای علمی خود را پوشش می‌دهد.

دانشگاه علوم انتظامی با تقویت ادبیات و دانش انتظامی، زمینه‌های رشد و توسعه آموزش دانشجویان رشته‌های تخصصی را فراهم نموده است تا پاسخ‌گوی نیازها و انتظارات روزافزون جامعه در حوزه علوم پلیسی باشد. کتابی که پیش روی شما خواننده گرامی قرار دارد، حاصل همین ایده بوده و به دانشجویان عزیز دانشگاه علوم انتظامی، همکاران، اندیشمندان و علاقه‌مندان به حوزه علوم پلیسی تقدیم می‌شود و انتظار می‌رود که با ارائه نظرات اصلاحی خود معاونت آموزش دانشگاه را در راستای ارتقاء و بهبود کیفی کتاب یاری کنند.

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۵	فصل اول: کلیات و مفهوم‌شناسی مرز
۱۵	مقدمه
۱۷	کلیات
۱۹	تعاریف مرز
۲۱	مفاهیم و اصطلاحات مرزداری
۲۳	مفهوم‌شناسی مرز
۲۶	تاریخچه پیدایش مرز
۲۷	سیر تغییرات مفهوم مرز
۲۸	مراحل تعیین خط مرزی
۳۰	انواع مرز
۳۰	الف) مرزها از نظر پیدایش و تطبیق آنها با گروه‌های قومی-زبانی
۳۲	ب) مرزها از نظر تطابق آنها با عوارض طبیعی
۳۵	مرزهای هندسی
۳۵	علائم و نشانه‌های مرزی
۳۷	نقش و کارکرد مرز
۴۰	تحول کارکرد مرز
۴۲	عوامل مؤثر در تحول کارکرد مرز
۴۲	ارتباطات مرزی
۴۴	اختلافات مرزی
۴۵	مدیریت مرز
۴۶	نظریه‌های مدیریت مرز
۴۶	الف) مدیریت مرزهای زمینی بلیک

- ۴۶ (۱) مدیریت خط مرزی
- ۴۶ (۲) مدیریت دسترسی
- ۴۷ (۳) مدیریت امنیت
- ۴۷ (۴) مدیریت منابع فرامرزی
- ۴۷ (۵) مدیریت زیست محیطی
- ۴۷ (ب) مدیریت یکپارچه مرزی
- ۴۸ سیستم‌های مدیریت مرزی
- ۴۸ (۱) سیستم‌های مدیریتی مرزی باز
- ۴۹ (۲) سیستم مرزهای کنترل شده
- ۴۹ (۳) سیستم مرزی بسته
- ۵۰ راهبردهای مدیریت و کنترل مرزی
- ۵۱ الگوهای مدیریت مرزی
- ۵۱ (۱) الگوی مدیریتی نظامی - انتظامی
- ۵۱ الف) راهکارهای سنتی و کلاسیک انسداد مرزی
- ۵۱ ب) راهکارهای مدرن انسداد مرزی
- ۵۲ (۲) الگوی مدیریتی کارکردی و توسعه‌گرا
- ۵۳ (۳) الگوی مدیریتی ترکیبی و همه‌جانبه
- ۵۳ موانع مدیریت بهینه مرزها
- ۵۴ (۱) مرز به‌عنوان مانع دفاعی
- ۵۴ (۲) مرز به‌عنوان مانع سیاسی
- ۵۵ (۳) مرز به‌عنوان مانع اجتماعی
- ۵۵ (۴) مرز به‌عنوان مانع اقتصادی
- ۵۷ **فصل دوم: مسائل فرهنگی - اجتماعی مرزها**
- ۵۷ مقدمه
- ۵۹ خرده‌فرهنگ
- ۶۱ کارکرد خرده‌فرهنگ اقوام
- ۶۲ زمینه‌های انسجام‌بخش فرهنگ اقوام در ایران
- ۶۳ امکانات، قابلیت‌ها و فرصت‌های توسعه فرهنگی - اجتماعی اقوام در نواحی مرزی کشور

۶۳ (۱) عرصه محیطی - اکولوژیک
۶۴ (۲) عرصه اجتماعی و قومیتی
۶۵ (۳) عرصه سکونتگاهی
۶۵ (۴) عرصه امنیتی - دفاعی
۶۵ (۵) عرصه حقوقی - قانونی
۶۶ مسائل و محدودیت‌های توسعه فرهنگی - اجتماعی اقوام در نواحی مرزی کشور
۶۶ (۱) عرصه محیطی - اکولوژیک
۶۷ (۲) عرصه جمعیتی
۶۷ مرزهای شمالی
۶۸ مرزهای غربی
۷۱ مرزهای جنوبی
۷۲ مرزهای شرقی
۷۳ (۳) عرصه رویکردی
۷۴ (۴) عرصه قومیتی
۷۶ (۵) عرصه اطلاعات و تحقیقات
۷۸ (۶) عرصه عمرانی و توسعه سکونتگاهی
۸۱ (۷) عرصه حقوقی و قانونی
۸۱ (۸) عرصه مشارکتی
۸۲ آسیب‌های مرزهای جمهوری اسلامی ایران
۸۲ سطح راهبردی آسیب‌پذیری‌ها
۸۲ سطح ژئوپلیتیکی آسیب‌پذیری‌ها
۸۸ کارکرد مرزهای ایران در تولید فرصت برای اقوام
۸۸ الف) دیپلماسی سیاسی و معرفی فرصت‌ها برای تأمین امنیت مرزها
۸۹ ب) فرصت‌های اقتصادی و امنیت مرزها
۹۱ ج) فرصت‌های اجتماعی و امنیت مرزها
۹۲ زمینه‌های تغییر نگرش در مورد محدوده‌های مرزی
۹۷ فصل سوم: قومیت و مسئله مرز
۹۷ مقدمه

- ۹۹ مفهوم قوم
- ۱۰۶ مفهوم قومیت
- ۱۰۸ هویت قومی
- ۱۰۹ (۱) دیدگاه کهن‌گرایی
- ۱۱۰ (۲) دیدگاه نوگرایی
- ۱۱۰ (۳) دیدگاه سمبولیسم قومی
- ۱۱۰ عوامل مؤثر در هم‌گرایی اقوام
- ۱۱۳ منازعات قومی
- ۱۱۴ - عامل اجتماعی
- ۱۱۴ - عامل فرهنگی
- ۱۱۴ - عامل روان‌شناختی
- ۱۱۵ - عامل سیاسی
- ۱۱۵ - عامل اقتصادی
- ۱۱۶ الف) نظریه‌پردازی‌های سنتی درباره‌ی توسعه و هویت قومی
- ۱۱۷ ب) نظریه‌پردازی‌های جدید درباره‌ی توسعه و هویت قومی
- ۱۱۸ ج) نظریه‌پردازی‌های مرحله‌گذار
- ۱۱۹ د) نظریه‌پردازی‌های دوران فرانوگرایی
- ۱۲۰ نظریه‌های بسیج اقوام
- ۱۲۰ (۱) نظریه رقابت بر سر منابع
- ۱۲۱ (۲) نظریه استعمار داخلی
- ۱۲۱ (۳) نظریه انتخاب عقلایی
- ۱۲۲ (۴) نظریه رقابت نخبگان
- ۱۲۳ (۵) نظریه کثرت‌گرایی فرهنگی
- ۱۲۳ تنوع قومی
- ۱۲۶ مدیریت تنوع قومی
- ۱۲۶ الف) همانندسازی
- ۱۲۸ ب) تکثرگرایی
- ۱۲۸ ج) وحدت در کثرت

۱۲۹.....	پیشینه تحرکات قومی در ایران.....
۱۳۰.....	روش‌های تبیین مسئله قومی در ایران.....
۱۳۵.....	الگوی مطلوب مدیریت تنوع قومی در ایران.....
۱۴۱.....	فصل چهارم: بحران‌های اقوام.....
۱۴۱.....	مقدمه.....
۱۴۳.....	مفهوم بحران.....
۱۴۶.....	انواع بحران.....
۱۴۷.....	سناریوها و حالت‌های گوناگون بحران.....
۱۴۹.....	ویژگی‌های بحران.....
۱۴۹.....	مدیریت بحران.....
۱۵۱.....	۱) دیدگاه سنتی.....
۱۵۱.....	۲) دیدگاه نوین.....
۱۵۲.....	۳) دیدگاه تعاملی.....
۱۵۲.....	الگوهای مدیریت بحران.....
۱۵۴.....	مراحل مدیریت بحران.....
۱۵۶.....	آمادگی.....
۱۵۷.....	واکنش.....
۱۵۷.....	بازسازی.....
۱۵۷.....	دانش مدیریت بحران.....
۱۵۹.....	وظایف و ویژگی‌های مدیر بحران.....
۱۶۰.....	بحران قومی.....
۱۶۳.....	نظریه‌های جامعه‌شناختی بحران‌های قومی.....
۱۶۳.....	نظریه محرومیت نسبی.....
۱۶۶.....	چرخه محرومیت نسبی و پدیده اقوام در ایران.....
۱۶۸.....	نظریه گوبوگلو.....
۱۶۹.....	نظریه استعمار داخلی هشت.....

- ۱۷۳..... نظریه مبادله پیتربلا
- ۱۷۳..... مراحل چهارگانه تبادل
- ۱۷۶..... نظریه تعصب، پیش داوری و بروز خشونت‌های قومی دیوید مایر
- ۱۷۷..... نظریه ناکامی - ستیزه جویی دولارد
- ۱۷۹..... نظریه هویت جویی اسمیت
- ۱۷۹..... تئوری‌های سیاسی بحران‌های قومی
- ۱۸۰..... نظریه دولت - ملت بوئرز
- ۱۸۲..... نظریه جدایی طلبی قومی
- ۱۸۳..... نظریه ایسمن
- ۱۸۵..... (۱) تقسیم درون قومی
- ۱۸۶..... (۲) تقسیم فراقومی
- ۱۸۷..... نظریه نمادگرایی
- ۱۸۸..... نظریه ازل گرایی
- ۱۸۹..... نظریه ابزار گرایان و قومیت
- ۱۹۱..... دیدگاه مارکسیست‌ها و بحران‌های قومی
- ۱۹۴..... شاخص‌های بحران قومی در ایران
- ۱۹۸..... الگوی متناسب با سیاست قومی در ایران
- ۱۹۹..... اول؛ وحدت ملی و همبستگی اجتماعی
- ۲۰۳..... دوم؛ روش‌ها و سازوکارهای پیگیری سیاست قومی
- ۲۰۳..... یک: حوزه فرهنگی
- ۲۰۴..... دو: حوزه سیاسی
- ۲۰۴..... سه: حوزه اجتماعی
- ۲۰۵..... چهار: در حوزه اقتصادی
- ۲۰۵..... قوت‌ها در حوزه اقوام
- ۲۰۶..... فرصت‌ها در حوزه اقوام
- ۲۰۷..... ضعف‌ها در حوزه اقوام
- ۲۰۸..... تهدیدها در حوزه اقوام

۲۱۳	فصل پنجم: جهانی شدن.....
۲۱۳	مقدمه
۲۱۵	مفهوم جهانی شدن.....
۲۲۰	رویکردهای جهانی شدن.....
۲۲۵	جهانی شدن و فرهنگ.....
۲۲۸	پیامدهای جهانی شدن در بعد فرهنگ.....
۲۲۸	(۱) فرهنگ واحد جهانی (استعمارطلبی فرهنگی).....
۲۳۱	(۲) تنوع و تکثر فرهنگی در جهان.....
۲۳۴	(۳) فرهنگ جهانی و تنوع محلی.....
۲۳۶	جهانی شدن و قومیت.....
۲۳۸	پیامدهای جهانی شدن بر قومیت ها.....
۲۴۰	جهانی شدن هویت قومی.....
۲۴۴	پیامد جهانی شدن بر هویت ها و جنبش های قومی.....
۲۴۴	الف) جهانی شدن موجب تقویت جنبش های قومی شده است.....
۲۴۶	ب) جهانی شدن موجب تقویت جنبش های قومی نشده است.....
۲۴۸	تاثیر جهانی شدن بر مرزها.....
۲۵۱	فهرست منابع.....
۲۵۱	منابع فارسی.....
۲۶۰	منابع انگلیسی.....